

## ТЕКСТ ПРАВОВОГО АКТА ЯК ЗАСІБ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ

Однією з найважливіших форм вираження права є юридичний текст. Право завжди прагне текстуальної форми, адже воля правотворця чи правозастосувача, фіксована в письмовій формі, описує матеріальну реальність, точно й чітко виражає правові приписи, передає безпосередній владний вплив на поведінку людини. Юридичним текстом є повідомлення, об'єктивоване у формі письмового документа, оброблене відповідно до типу цього документа, що складається з низки особливих едностей, які сполучені між собою різними типами лексичного, граматичного, логічного й графічного зв'язку. Текст правового акта передає безпосередній владний вплив на поведінку людини, характеризується змістовою й структурною завершеністю та певним ставленням автора до змісту висловленого. Він є структурним утворенням, тому що слова, словосполучення, речення, абзаци як елементи тексту становлять ієрархію залежностей. Завданням юридичного тексту є переконання у правомірності або неправомірності певних дій та забезпечення обґрунтування інформації. Немає сумніву, що текст правового акта повинен нести відповідь на вимоги часу та ситуації. Під текстом закону ставить свій підпис законодавець. Цей текст ми сприймаємо як гарантію відповідності правовій культурі суспільства і прийнятим цінностям. Текст правового акта є поєднанням змістової та формально-мовної сторін.

Усі правові тексти поділяємо на категорії: тексти чинних нормативно-правових актів; тексти науки права; тексти юридичної практики. Текст закону як вища форма юридизації мовлення – сукупний результат складного пізнавального процесу, що складається з таких взаємозв'язаних стадій, як розробка концепції закону, підготовка проекту, його експертна оцінка, доопрацювання, розгляд і схвалення повноважним органом. Сутність створення текстів правових актів полягає у повідомленні членам суспільства певного владного веління. Текст правового акта є цілісною єдністю. Його фрагменти (розділи, глави, статті, пункти) розглядаються не як щось повністю самостійне, а як компоненти єдиного тексту. Цілісність тексту правового акта означає, що кожне наступне речення продовжує і доповнює інформацію попереднього, окремі речення сполучаються в єдине ціле – правовий припис, який органічно входить до тексту нормативно-правового акта. Всі слова, всі частини мови цього тексту мають змістове навантаження.

Особливостями письмових юридичних текстів є нормативність та офіційність. Мова текстів правових актів абстрагується від індивідуальних

мовних особливостей людей, що вимагає певної формальності мови, застосування стандартних термінів, усталених мовних конструкцій із суворо встановленими правилами їх тлумачення. Тексти відображають суспільне життя через правові норми як правила належної та обов'язкової поведінки, які виконують регулятивну функцію. Однією з характерних особливостей юридичних текстів є їх понятійно-змістова навантаженість термінами, що викликано необхідністю точно і чітко оцінювати правові або позаправові дії людей. Без юридичних термінів неможливо досягти найвищої точності викладу думки законодавця; вони дозволяють однозначно тлумачити та універсально трактувати зміст тексту.

Юридіко-технічні правила-вимоги структурної організації тексту акта вимагають послідовного, точного, чіткого, лаконічного та доступного для розуміння і застосування текстуального вираження нормативно-регулятивних цілей і положень певного акта. Текстуальне оформлення правового акта повинно здійснюватися відповідно до системного характеру права в цілому, з місцем і значенням вираженого в ньому нормативно-регулятивного змісту в системі всього чинного права. Зміни, що вносяться новими правовими актами в чинне право, повинні бути спрямовані на його вдосконалення, на подолання наявних в ньому суперечностей, а не породжувати нові колізії. Нові правові акти не повинні дублювати зміст уже наявних актів з того ж самого питання. Стиль правових актів має бути термінологічно суворим, без декларативних положень, емоційно забарвлених та експресивних одиниць. Вимоги до стилю нормативних актів є основою для формулювання конкретних правил оформлення правових приписів, структури нормативних актів, мови і стилю законодавця. При створенні тексту правового акта його автор повинен: прагнути до однозначності, відсутності варіативності в сприйнятті юридичної інформації; не допускати будь-якої двозначності; використовувати поняття, вільні від тих чи інших асоціацій.

Таким чином, текст правового акта як одна з найважливіших життєвих форм вираження права передає безпосередній владний вплив на поведінку людини; наказує, забороняє, дозволяє, рекомендує, змінює, описує реальний світ та поведінку людей; відображає суспільне життя через правові норми як правила належної та обов'язкової поведінки; характеризується змістовою й структурною завершеністю та певним ставленням автора до змісту висловленого.